

Casă străină

Autor: Dea Loher

Dea Loher (n. 1964) este, probabil, cea mai titrată autoare de teatru din spațiul cultural de expresie germană. A studiat germanistică și filozofie și a frecventat cursurile de dramaturgie de la Freie Universität Berlin, în perioada în care acestea erau conduse de Heiner Müller. A cunoscut succesul de la primii ei pași în teatru. **Olgas Raum** (*Camera Olgăi*, 1991), cea de-a doua piesă a ei, i-a adus și un prim premiu. Între 1993-1995 a primit nu mai puțin de 5 premii destinate dramaturgilor tineri, inclusiv, doi ani la rând, titlul de cel mai bun autor tânăr conferit de juriul celei mai prestigioase reviste de teatru din Germania, *Theater heute*. Între timp a mai scris vreo 20 de piese de teatru, un volum de proză, un roman și a fost distinsă cu multe alte premii, printre care **Royal Court Playwrights Award**, **Bertolt Brecht Literaturpreis**, **Mülheimer Dramatikerpreis** (de două ori), **Berliner Literaturpreis**.

Câteva dintre piesele ei au fost jucate și în România, unde, în 2013, i s-a publicat și o antologie cu nu mai puțin de 10 piese sub titlul *Barbăalbastră – speranța femeilor*, la editura EuroPress Group.

Sinopsis

Distribuție: 3 f, 3 b

Genul. Dramă

Iugoslavia, prima jumătate a anilor 90. Amenințarea războiului este iminentă. Prin urmare, tânărul Iane părăsește Macedonia și pleacă-n Germania, unde speră să locuiască, cel puțin pentru-nceput, la un vechi prieten de familie, Risto. Acesta din urmă părăsise Iugoslavia cu decenii în urmă, pare-se, din cauza atitudinii sale critice față de regimul comunist. Dar primirea de care are parte Iane e mult mai rece decât se aștepta, venirea sa producând mai degrabă o serie de neliniști în familia lui Risto. Atracția pe care o exercită asupra fiicei acestuia, Agnes, îi atrage, firește, gelozia soțului ei. Dincolo, însă, de complicațiile mai mici sau mai mari pe care le-a provocat venirea lui, atitudinea lui Iane, principiile sale constituie o provocare pentru ceilalți: tânărul e convins că viața trebuie trăită cinstit, corect, cu onoare. Lucru care, pentru ceilalți, nu

prea mai e cu putință. Fiecare are ceva de ascuns, a făcut sau face lucruri ce nu pot fi mărturisite.

După un timp, însă, conflictul devine inevitabil și adevărurile cele mai dureroase nu mai pot fi ascunse. Risto nu este nicidecum eroul drept care trece în ochii familiei. El e nevoit să admită că a părăsit Iugoslavia nu din disidență, ci pentru că l-a trădat pe cel mai bun prieten al său.

Comentariul lui Scora

Fuga în altă țară, fuga de război și de mizeriile din propria patrie poate fi, uneori, o încercare de a fugi de propriul trecut. Numai că, la fel ca în tragedia greacă, acesta îi ajunge din urmă pe fugari.

Casă străină, unul dintre textele de început ale Deei Loher, este și unul dintre cele mai „cuminți” ca scriitură. Intriga e complexă, foarte bine condusă, tensiunea dozată impecabil, dialogurile concentrate, atmosfera apăsătoare iar personajele sunt încă tratate în cheie realistă. Cu toate astea, se face deja simțit, chiar și aici, haloul poetic ce va învălui într-o aură din ce în ce mai amplă dramaturgia acestei mari autoare. Astfel, piesa are un prolog și un epilog, care nu funcționează doar în chip de coperti, ci reprezintă începutul și sfârșitul unui soi de fir roșu care se face simțit în toată piesa. O piesă de o actualitate intactă, deși acțiunea ei se situează cu mai bine de două decenii în urmă. Mai ales pentru noi, care avem atâtea rude și atâția cunoscuți și prieteni departe de țară.

Detalii tehnice

Premiera germană a avut loc în 1995 la Staatstheater Hannover, în regia celui care avea să monteze în continuare, în premieră, multe dintre piesele autoarei: Andreas Kriegenburg (și-a început cariera alături de Frank Castorf, devenind ulterior unul dintre cei mai solicitați regizori germani).

Premiera românească a fost produsă în 2001 de secția Underground a Teatrului Ariel în Târgu Mureș, în regia unui tânăr macedonean, Aleksandar Ivanovski, ca proiect în cadrul Pactului de Stabilitate Balcanică, derulat prin *Goethe-Institut* București.

Drepturile de reprezentare: Verlag der Autoren GmbH & Co, KG Taunusstraße 19, 60329 Frankfurt am Main, Charlotte Brombach, brombach@verlagderautoren.de.

Mostră text

PROLOG

Orbire

Înaltă, puternică și aparent inexpugnabilă se ridica deasupra Ohridului cetatea țarului Samuel, atunci când el, lacom să-și întindă și mai mult domnia, a trimis o oaste împotriva împăratului Basileos la Bizanț. Dar, între munții Bielasnica și Ograzden, oastea lui Bazil a zdrobit-o pe aceea dușmană și i-a luat ostatici pe supraviețuitori. Și Bazil a pus ca oștenii lui Samuel, cincisprezece mii la număr, să fie orbiți, scoțându-li-se amândoi ochii. Zile întregi a mirosit în fața porților Bizanțului a ochi arși și a sânge scurs și înnegrit. Numai o sută cincizeci a pus să fie cruțați, și acestor o sută cincizeci li s-a scos numai câte un singur ochi. Și astfel i-a trimis Bazil înapoi la Samuel, câte o sută de soldați orbi conduși de unul cu un singur ochi. Iar atunci când, stând în fața cetății lui înalte, puternice și aparent inexpugnabile, Samuel a zărit convoiul nenorociților, ei bine, atunci inima lui a cedat.

1.

În fața barului lui Nelli.

IANE Caut –

NELLI Aici?

IANE Caut –

NELLI Aici, nimeni nu caută nimic. Nu în cartierul ăsta.

IANE Îl caut pe Risto Mihailov.

NELLI Nu cunosc.

Tăcere.

Și nimeni nu mai are nimic de pierdut.

E un cartier uitat de Dumnezeu, ăsta, aici.

Cartierul ăsta e așa de trist, că și câinii de pe stradă încep să plângă dacă te uiți o dată strâmb la ei.

IANE Risto Mihailov.

Cică are o prăvălie. Țigări și chestii din astea.

Pauză.

NELLI Polacul cu tabacul.

Câteva case mai încolo. De-a lungul canalului.

Pauză.

Tu tot din Polonia vii.

IANE Macedonia.

NELLI De asta n-am auzit.

IANE Câteva case mai încolo în ce direcție?

NELLI Macedonia.

Sună a cartier uitat de Dumnezeu.

Da-n cartierele uitate de Dumnezeu cresc cele mai rare și mai frumoase plante.

Așa se spune.

Pauză.

Încolo.

Iane pleacă.

NELLI De ce o veni în cartierul ăsta uitat de Dumnezeu.

De ce oare.

(...)

IANE Terese și cu tine, mai e puțin și faceți nunta de argint. Nu-i așa.

RISTO Îhî.

Ia uite. Pe malul ălălalt.

Acolo încep cartierele bogate. Cu copaci pe mal.

IANE Da. Le văd de la mine din cameră. Frumoasă cameră. *Pauză.* Nu știu cum, dar altfel o țineam eu minte pe Terese, de când ați fost la noi în vizită, atunci. *Pauză.* Dar eram încă mic.

Tăcere.

RISTO *tușește* Câteodată-mi închipuiam că stau aici cu maică-ta.

IANE Cu maică-mea –

RISTO *tușește* Știi, eu eram – eram – picka ti majcina, eram nebun după maică-ta. Pe Sfântul Clement, picka ti majcina, puțin de tot a lipsit să nu-mi iau zilele din cauza ei –

IANE Ce –

- tu și cu maică-mea –

RISTO *fumează* Da, da' n-a fost să fie. Taică-tu a fost mai iute ca mine. Drăcușorul ăla spurcat. – Unchi-tu și cu mine, noi ne întâlneam mereu pe furiș, ei da, pe furiș, în șură la bunicu-tău, ne întâlneam și noi cu fete, înțelegi tu. Și pe taică-tu nu-l primeam, fiindcă era prea mic. Nici nu vreau să știu de câte ori o fi stat el cu urechea lui mare și fierbinte lipită de ușa șurii. Puștanul ăla firav. Ei, și de la atâta ascultat a învățat o mulțime.

Da' și io idiot. Cu toate fetele am fost în șură. Cu toate. Da' numa' de exercițiu. Ca să ajung să fiu așa, irezistibil, înțelegi tu. Și aștept io ca maică-ta să se facă un pic mai adultă. Să nu mai fie așa de minoră. Și când colo ce se-ntâmplă. Mi-o suflă ăsta. Pulică ăsta de taică-tu, curul ăsta de ortodox - - *tușește*

(...)

Pe malul canalului.

JÖRG Cu cine speri să te-ntâlnești.

IANE Am luat și eu obiceiul vostru, cu plimbarea pe malul canalului, penserat.

Și tu pe cine aștepti.

JÖRG Vezi pilonul ăla de beton care susține podul, acolo unde e spartă traversa de oțel și unde s-a format o adâncitură, acolo s-a cuibărit un șoim.

IANE Imposibil. Sau faci mișto de mine.

JÖRG Îl țin sub observație.

IANE Te înșeli. Cel mult un uliu de șoareci. Poate un erete. Dar niciodată un șoim.

JÖRG Absolut sigur. Cum se lasă purtat de vânt, bătaia aripii, forma ciocului, și țipătul lui – e absolut sigur un șoim.

IANE Cum ar putea un șoim să-și găsească prada-n oraș.

JÖRG Jderi. Și o mulțime de iepuri prin câteva parcuri. Eventual șobolani.

IANE Niciodată.

JÖRG Vrei să spui că mint.

IANE Vrei să spui că nu mă pricep.

JÖRG N-are cum să supraviețuiască. Îl țin sub observație. Îi acord o șansă de outsider.

IANE Dacă e șoim, are să supraviețuiască. Fiindcă atunci n-o să știe ce-i frica.

(...)

RISTO Eu l-am trădat.

Tăcere.

RISTO Eu am fost cel care l-a trădat pe Goce.

Tăcere.

RISTO Iar Terese a bănuit. De când suntem împreună. Și ea a știut imediat, câtă dreptate a avut când am ajuns la Ohrid. – Nici unul dintre cei de acolo nu avea nici cea mai mică bănuială. Dar ea a știut. Imediat. Imediat ce l-a văzut pe Goce. Și după felul în care i-am dat mâna. Iane, mâinile mele erau ude, ca și când le-aș fi ținut în ploaie. Și m-am uitat în ochii lui Goce, chiar și asta am făcut-o. – La toți. La toți m-am uitat în ochi. – Orb

ar trebui să fiu, începând din clipa aia. – Nu m-aş fi întors niciodată acolo. Niciodată. Dar am făcut-o pentru Terese. De dragul ei.

Tuşeşte

Goce era surd de-o ureche şi paralizat pe partea dreaptă. Mi-a întins mâna stângă, uite aşa. – Eu – nu mai pot s-o repar niciodată – nimic nu mai pot să repar – dacă aş putea să cred – dar nu există nici un – nu pot – nu pot –

(...)